

“זה יתנו כל העובר על הפקדים, מוציאת השקל בשקל הקדש...” (שמות ל"ג)

“This they shall give, all those that pass through to be counted, a half Shekel of the Shekel Hakodesh...”

In the times when the Beis Hamikdash still stood, this week commenced the beginning of the collection of Shekalim. Each male adult in Klal Yisrael was required to donate a half Shekel towards the purchase of animals for Korbanos and other public needs¹. The Rishonim dispute if all adults from age 13 and on were obligated, or only from age 20 (see below). Beginning from Rosh Chodesh Adar, emissaries would be sent all over to announce the collection of the Shekalim, which would begin two weeks later on the 15th of Adar. From that day until Rosh Chodesh Nissan, booths were set up in all cities, for the purpose of collecting the Shekalim. On Rosh Chodesh Nissan, all the Shekalim were brought to the Beis Hamikdash to a designated room. There the Shekalim were divided into separate containers, to be used for various public functions and for the Korbanos².

The Gemara in Megilla (ג"ה) tells us, that the reason the Torah commanded to give Shekalim at this time, was in order to preempt the “Shekalim of Haman” from affecting us. As Megillas Esther tells us, Haman bribed Achashveirosh with a huge sum of money - 10,000 Kikar of silver (approximately 100 million dollars in today's value³) to allow him to decree the annihilation of Klal Yisrael. This effort was counteracted by the Mitzva of Shekalim which took place at the beginning of Adar⁴.

The reading of Parshas Shekalim on or right before Rosh Chodesh, corresponds with the messengers announcing the collection on Rosh Chodesh Adar. According to almost all Rishonim, the reading of Parshas Shekalim is Midrabanan⁵. According to Rashi, the reading of Parshas Shekalim took place even when the Beis Hamikdash existed, and served as yet another reminder of the impending Mitzva⁶. Other Rishonim state that only after the Beis Hamikdash was destroyed, when the messengers were no longer being sent, was the reading of Parshas Shekalim instituted⁷.

The nature of the “Half-Shekel” that was donated is also not unanimously agreed upon. The most well known opinion is that of Rashi, that the half Shekel was a designated coin that was worth a half Shekel (ten Geira)⁸. The Ramban records that upon arriving in Eretz Yisrael he was shown this coin. He describes how it had the jug of Mon represented on one side, and the flowering staff of Aharon represented on the other side, and weighed exactly ten Geira (approx. ten grams)⁹. The Ksav Sofer was in possession of such a coin that had been passed down to him

¹ רמב"ם הל' שקלים פ"ד, "תמידין של כל יום והמוספין וכל קרבנות ציבור וכו', לחם הפנים ושכר עושה לחה"פ וכו', ת"ח המלמדים הל' שחיטה לכהנים, מגיהי ספרים שבירושלים וכו' דיינין שדנין את הגזלנים וכו' אמת המים שבירושלים, וחומת ירושלים וכל מגדלותיה, באין מתרומת הלשכה, "ע"ש.

² מתני' שקלים פ"א, "בא' באדר משמיעין על השקלים, בט"ו בו שלחנות היו יושבים במדינה, בכ"ה ישוב במקדש, משייבו במקדש התחילו למשכן [ליקח משכון ממי שלא תרם עדיין] ושם בפ"ג, "בג' פרקים תורמין את הלשכה וכו' בא' בניסן", ע"ש וכו"פ הרמב"ם בהל' שקלים פ"ב ה"ה.

³ ככר כסף שוקל בערך 43.6kg, וק"ג אחת של כסף צרוף שוה היום בשוק בערך \$240, וא"כ 10,000 ככר שוה יותר ממאה מיליון דולר.

⁴ בפשטות, הכוונה כאן היא שהמן עשה הגורלות בניסן (אסתר פ"ג פ"ז), והם נתנו שקליהם באדר. ואע"ג שלא היה אז ביהמ"ק קיים אפשר שה"זכר למחצית השקל" מהני. אמנם בפ"י מקרא סופרים על מס' סופרים פכ"א ה"ד, עמ"ש שם דטעמא שנותנין שקלים בא' באדר, לפי שגלו' וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקליו, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו, ומש"ה צריך ליתן השקלים קודם פ' זכור, וכתב ע"ז שאע"ג דאפי' בזמן המקדש לא נתנו אלא עד ט"ו שהוא אחר פ' זכור, מ"מ הקריאה של פ' שקלים שבזה זכורים ורוצים ליתן שקליהם הוה קודם, וזכות הרצון ליתן הוה קודם לפ' זכור. וע' מש"כ לקמן. וא"ש לשיטת רבינו יהודה (מובא' לתמן) שפרשת שקלים דאורייתא, דאל"כ מתי ציוה להקדים, ודו"ק.

⁵ בשו"ע או"ח ס' תרפ"ה ס"ז איתא, "י"א שפרשת זכור ופרשת פרה אדומה חייבים לקרותן מדאורייתא" והוא מהתוס' ברכות י"ג ד"ה בלשון, וכתב הגר"א סק"ב ד"פרשת פרה אדומה ליתא בתוספות לפנינו, לא בברכות ולא במגילה וכו' ונוסחא משובשת נזדמנה לו" – ורק פ' זכור הוה מדאורייתא. ובאמת בדפוסים שלנו מחקו התיבות "ופ' פרה אדומה" ע"פ המהרש"ל. אולם בתוס' הרא"ש וברשב"א ג"כ איתא נוסחא זו של "פ' פרה אדומה", וכן בתרוה"ד ס' ק"ח ובתוס' שאנץ בשם תוס' קצרות, ובריטב"א במגילה י"ז ע"ב, ובתוס' מכת"י סוטה ל"ג. וע' דברי חמודות ברכות פ"ז אות נ"ב, ומשך חכמה עה"ת ריש פ' חוקת. וכ"ז הוא לפרשת פרה, אבל כמעט ולא מצינו מי שימנה פ' שקלים בחיובי דאורייתא. אולם בתוס' רבינו יהודה (שירלאן) לברכות י"ג, כתב במפורש שגם פ' שקלים היא מן התורה. ושיטתו הובאה בס' מחזיק ברכה להחיד"א ובפתח עינים לברכות שם. וכן בא"ר ס' תרפ"ה אות כ"א כתב לפרש דברי הרשב"א, שגם פ' שקלים וגם פ' החודש הוה דאורייתא, ע"ש.

⁶ רש"י במתני' למגילה כ"ט ע"א, "קורין פ' שקלים, להודיע שביאו שקליהם באדר כדי שיקריבו בא' בניסן מתרומה חדשה", וכו"מ בגמ' ד"קדמינן וקרינן בא' באדר כי היכי דליתו שקלים למקדש", וכן דייק בבבין שלמה ס' נ"ד, ע"ש.

⁷ ע' בחינוך מצוה ק"ה, "ועכשיו בעונותינו שאין לנו מקדש ולא שקלים, נהגו כל ישראל לזכר לדבר לקרות בביהכ"נ פרשה זו וכו'". וכ"כ הלבוש ס' תרפ"ה, "ואנו משלמין פרה שפתינו בקריאת הפרשה", והובא במ"ב.

⁸ רש"י על חומש, "הראה לו מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל", והיא חצי שקל של כ' גרה כמפורש בקרא. וע' ברמב"ם שם.

⁹ רמב"ן בהוספה לסוף פירושו עה"ת, נדפס במהדורת קוק סוף סדר דברים. והיא ענין אגרת ששלח מאר"י כשהגיע לעכו ומצא המטבע ביד זקני הארץ, "מצדו הא' ענין מקל שקד ומצדו השני ענין צלוחית, ובב' הצדדים סביב כתב מפותח באר היטב, והואו הכתב לכותיים וקראוהו מיד, כי הוא כתב עברי אשר נשאר לכותיים, וקראו מצד א' "שקל ישראל" ומן הצד השני "ירושלים הקדושה" וכו', וכן ראיתי מן המטבע ההיא בצורות הן ובכתובה ההיא חצי משקלו – חצי השקל שהיו שוקלים לקרבנות. והתמונה הרבאית למעלה היא תמונת שקל שלם ולא חצי שקל כמבואר בכתובה שעריו ("שקל ישראל" ו"ש.ק." [שקל קודש] בצד א', ו"ירושלים הקדושה" בצד ב'). והיא המטבע הראשונה שתאר הרמב"ן, שכצורתיה וכתובתה מצא גם בחצי השקל.

as an heirloom¹⁰. Many such coins are still in existence today. According to the Akeidas Yitzchak the Machatzis Hashekel was literally "a half of a Shekel" - a one Shekel coin cut in two parts, each part equaling a half Shekel. This was to symbolize that each person is really only a part of the general entity of Klal Yisrael and insignificant in his own right¹¹. Others say that no specific coin was used at all, and the only requirement was that the value of half a Shekel (ten Geira) be donated¹².

Nowadays, even though the Beis Hamikdash is no longer standing and no Korbanos are being brought, we still give a half Shekel, as a Zecher (remembrance) of the Mitzva of Machatzis Hashekel. According to some Poskim this may be more stringent than a regular Minhag, bordering on an obligation¹³. There are many opinions as to when exactly the Machatzis Hashekel should be given. According to the Rama, the Machatzis Hashekel should be given before Mincha on Erev Purim (Taanis Esther). In this way, this Mitzva of Tzedaka can be combined with the atonement of the fast day¹⁴. This is the Minhag in most communities. On years when Taanis Esther is pushed back to Thursday, the Machatzis Hashekel should be given then¹⁵. Others have the custom to give it right before Maariv¹⁶. The Magen Avrohom cites a Minhag to give it Purim morning before reading the Megillah¹⁷. Other Poskim point to even earlier dates: either Rosh Chodesh Adar¹⁸ or at least prior to Parshas Zachor (the Shabbos before Purim)¹⁹.

As we already mentioned, the Rishonim dispute from what age is the requirement to give the Machatzis Hashekel. According to the Chinuch, this obligation only begins from the age of twenty. As the Passuk clearly states "מבן עשרים שנה ומעלה" - "From those twenty years old and older"²⁰. The Rambam and others argue that this age requirement was only by the first collection, since its purpose was to determine the amount of available troops over the age of twenty. By all other collections, which were for financing the Beis Hamikdash, all adult males were required, beginning from age thirteen²¹. According to the Gr"a, although the requirement age was 13, those who did not pay were only subject to seizure of a collateral from age 20²².

The Mishna in Shekalim states that women and children (under 13) are not obligated in Machatzis Hashekel²³. Interestingly, the Alshich explains that women are exempted since they did not take part in the Sin of the Eigel. For this reason, only a half Shekel is given since man's "other half" was not involved and does not need atonement²⁴. If a father gave Machatzis Hashekel voluntarily on behalf of his child and planned to do so on a yearly basis, the father is required to continue giving each year until the child becomes an adult²⁵. If the father does not wish to obligate himself on a yearly basis, he should preferably say so explicitly when giving²⁶. Since the purpose of the Machatzis Hashekel is for atonement and protection, it is a favorable Minhag to give for each member of the family including women and children (even unborn children)²⁷.

¹⁰ מעשה מפורסמת עם הכתב סופר שהיה לו חצי שקל הקודש שירש מאביו החתם סופר, ופעם אחת הביאה לאספת הרבנים כדי להראותם, ואחר שהעבירו אצל כולם לראותה, לא חזר המטבע אליו, ולא ידע איפה נעלם. והכריזו שכל א' בדוק בכיסו של חברו לראות אם בטעות החליפה במטבע רגילה והניחה בכיסו. והיה שם זקן א' מתלמידי החת"ס שביקש מהם להמתין בבדיקה זו חצי שעה. ובתוך הזמן מצאו המטבע במקום שהשליכו פירורי הסעודה. והסביר הזקן הזה שגם לו היה חצי שקל שהביא להסעודה להראותו, שגם בקש שכתראה שגם ריקש להמתין. והתפלל שימצא ולא יהיה חילול ה'. והכריז התב סופר שמזה רואין עד היכן צריך לדון חברו לכך זכות, שאילו מצאו המטבע בכיסו של הזקן, אף א' לא היה מאמין אותו שזה שלו, וללימוד כזה בדין "הוי דן את חברו לכך זכות" היה כדאי כל האסיפה כולה. והובא המעשה בס' גדולי הדורות ח"ב עמ' 678.

¹¹ עקידת יצחק שער נ"ב עמ' קפ"ג, וע' טעמי המנהגים עמ' שע"ג.

¹² שו"ת יד יצחק ח"ג ס' מ"ו, שפשוט הוא שלא היה להם מטבע טבועה של חצי שקל והיו נותנים י' גרה. ודבריו צ"ע מהראשונים הנ"ל, וכן ברמ"א וש"פ. לשון המס' סופרים שם "וצריכין", אולם ברמב"ם ושו"ע לא הביא דין זה כלל ורק מוזכר ברמ"א. אמנם כתב הרמ"א דרך מבן כל ולמעלה נותנים, ומכאן זה הקשה הא"ר על הלבוש שכתב דגם נותנים בעד הילדים, ותיירץ דכוונת הרמ"א דלחיובא הוה רק מבן כ', והילדים נותנים רק בתורת מנהג, והובא במ"ב. ודייק מזה במנחת אלעזר ח"א ס"ל דלדעת הרמ"א מבן כ' הוה חיוב ולא רק מנהגא בעלמא, ע"ש.

¹³ ד"מ ורמ"א ס' תרצ"ד ס"א בשם המהרי"ל, ובכה"ח בשם סידור הרש"ש כתב שהוא כדי שיכפר ביחד עם התענית וכן מובא במ"ב סק"ד. וע' בשו"ת דברי יציב או"ח ס' רצ"ג שכתב שנכון לנהוג כן יותר מליתן קודם מעריב, ע"פ האריז"ל שאין נותנין צדקה בלילה (והובא בברכי"ס ס' רל"ה אות א' שיש לו מקור בירושלמי, ע"ש).

¹⁴ כה"ח ומ"ב שם. הובא מנהג זה בס' אמרכל (א' מן הראשונים) עמ' כ"ה, וכן נהג הטייפלער, ע' ארחות רבינו ח"ג עמ' נ'.

¹⁵ מ"א שם סק"ב.

¹⁶ מנהג איזמיר, הובא בכה"ח שם, וכן בא"ר ס' תרפ"ו בשם י"א בס' אמרכל הנ"ל, ע"ש.

¹⁷ מס' סופרים שם, ע' מש"כ לעיל, וכן הובא בד"מ בשם ח' אגדה.

¹⁸ חינוך מצוה ק"ה, רמ"א שם, ר"ע מברטנורא שקלים א' ג', וכ"כ הרא"ש, וע' תפא"י שם. ובחומש תו"ת ציין לפסיקתא דר"כ והילקוט רמז שפ"ו (והעתיקו המגיה על המנח"ח), אבל לכאורה אפשר גם לפרש דבריהם כהגר"א וכדלקמן, ודו"ק.

¹⁹ רמב"ם פיה"מ, רמב"ן עה"ת, תו"ט שם, וע' מחצה"ש סק"ג.

²⁰ הגהת הגר"א על הירושלמי שקלים פ"א ה"ג, וכ"כ הרוקח הגדול ס' רל"ג, וכ"פ בערוה"ש העתיד פ"ג ס"ז, וע' שו"ת חת"ס יו"ד ס' קנ"ח ומהר"ם שיק או"ח ס' פ"ז.

²¹ משנה שקלים פ"א מ"ד ה' ו', וכ"פ המ"א שם סק"ג, והביא מהג"מ (הגהות מנהגים) דנשים חייבים, ע"ש שהקשה עליו מנ"ל דחייבים, דבמתני' איתא דפטורים.

²² והראשונים פליגי בטעמא דנשים פטורים: הרמב"ם בסה"מ למד מהא דלא היו במנין וא"כ לא היו בכלל המצוה, הרע"ב כתב דילפינן מ"ונתנו איש כופר", בס' קרית ספר להמב"ט ר"ט הל' שקלים כתב דילפינן מ"את ראש בני ישראל" - ולא בנות ישראל, ובמאירי כתב דהוה מצות עשה שהזמן גרמא, ע"ש.

²³ תורת משה להאלישך שמות ל' י"ג.

²⁴ משנה שקלים א' ג' ומ"א שם סק"ג. וע' מ"א ס' ת"ע סק"ב בשם הסמ"ק לענין תענית בכורים, ושאלית יעב"ץ ח"א ס"ו לענין מעשר כספים דמשמע שהיא מדין נדר, וכן בתשב"ץ ח"ג ס' מ"ה, ובחות יאיר ס' רכ"ד, וחת"ס יו"ד ס' רל"ד ובפי' עה"ת פ' מטות. אולם בס' רוקח הגדול ס' רל"ג משמע שהוא מדין חינוך, וצ"ע דא"כ יהא חייב ליתן בשבילו ואינו תלוי אם התחיל או לא. וע' ס' גור ארי' יהודה (לבנו של הגר"מ זעמבא) הל' שקלים ס' כ' אות ט'. ומ"מ יש הרבה נפק"מ בטעמו של דבר, לפמש"כ המחצה"ש דנותנין מנכסי האב אם מת האב, דזה רק אם הוא מדין נדר, וכן נפק"מ לענין אם נתן בשביל עובר במעי אמו או בשביל אשתו, דמשום נדר איכא ומשום חינוך ליתא, וצ"ע.

²⁵ בערך ש"י ס' ת"ע כתב דדוקא אם היה דעתו להמשיך כן בכל שנה. וכ"מ קצת ברמב"ם. ואם התנה בפירוש שאינו מקבל לכו"ע פטור, ע' שו"ת זכר שמחה ס' ע"ז.

²⁶ מ"ב בשם הא"ר, באה"ט בשם הלבוש לענין קטנים, וכה"ח כתב שגם הבעל נותן בשביל אשתו, וכ"פ בשבט הלוי ח"ז ס' קפ"ג. וכתב בד"מ שסימנך "זה יתנו כל העובר" שגם לעוברים יש ליתן ג' מחציות. וכ"כ בלקט יושר עמ' 157 שיתן בעד הנשים והעוברים. וע' ארחות חיים (ספינקא).

Based on the above, R' Akiva Eiger and others derive a seemingly unrelated Halacha; that women are not obligated to Daven Mussaf. The explanation for this is as follows: Since the Machatzis Hashekel was used to purchase the Korbanos Tzibbur, women who are not obligated to donate towards this collection, do not have a share in these Korbanos. Tefilas Mussaf, which is instituted in place of the Korban Mussaf, is therefore only a requirement for those who were obligated to take part in the original Korban. Women, who did not have a part in the Korban Mussaf, are exempted from Davening Tefilas Mussaf as well²⁸. Some Acharonim extend this Chidush even further, stating that according to the Rishonim that boys under 20 are exempt from Machatzis Hashekel, boys under the age of twenty would also be exempt from Mussaf. Although the Halacha is not like this opinion, it may be practically applicable regarding allowing young boys to serve as the Shliach Tzibbur for Mussaf²⁹. Many Acharonim strongly disagree with the entire premise of this derivation, since everyone has a share in the Korbanos, regardless of whether they contributed monetarily or not³⁰.

The Rama states that the Minhag is to give three coins for Machatzis Hashekel, and not just one. This is symbolic of the three times the words "מחצית השקל" are written in the Parsha. Some give four coins, the fourth one for Tzedaka³¹. The coins used should be the coin that is half the currency unit in that country. For example, in Switzerland one would use a Half Franc coin, and in England a Half Pound. In the United States one uses a Half Dollar. In countries where there is no coin that represents half the currency unit, two people may give a whole unit jointly³². The total value of the coins does not have to be worth the value of the original Machatzis Hashekel (a little less than \$2.50), although some Sephardic Poskim require this³³. Some Poskim say that even so, the coins should be worth at least a Perutah. In Eretz Yisrael, the Half Lirah was questionable if it was worth a Perutah. The Steipler would use Half Dollars instead, to avoid this issue. According to the Chazon Ish, American coins cannot be used in Eretz Yisrael³⁴. Some Poskim say that there is a "Hidur" to use coins made of silver³⁵. American Half Dollars were only made from silver until 1971 (with the exception of the bicentennial coins in 1976).

Since not always does everyone have sufficient Half Dollars, in many Shuls the Gabboim place Half Dollars in the plate, so that people can "purchase" them and then give them as their Machatzis Hashekel. Some Poskim say that in this case, it is unnecessary to "pay" the full value of the three Half Dollars (\$1.50), and one can simply "rent" the use of them for a few moments with a few cents, and use the coins for Machatzis Hashekel³⁶. Certainly it is preferable to give the full amount of Tzedaka if one can. This leniency should only be used if one doesn't have enough money on him to pay the full amount.

When giving the Machatzis Hashekel, one should refrain from stating that these coins are for "Machatzis Hashekel", implying that they are the original sacred coins. Rather he should say that they are a "Zecher L'Machatzis Hashekel" – a remembrance of the Machatzis Hashekel, or give them in silence³⁷.

In Piyutim for Parshas Shekalim we plead: "אור פניך עלינו אדון נשא, ושקל אשא בבית נכון ונשא" – "The light of Your countenance, Master, place upon us, and I shall then lift a Shekel in the fitting and exalted house". The Acharonim explain that the reason the Paytan chose to refer specifically to a Shekel, and not to the Half-Shekel, is since לעתיד לבא when the Beis Hamikdash is built we will donate a full Shekel instead of half. Since the half Shekel is to symbolize our lack of completion, at that time, when we will attain inner completion the Shekalim will be full, במהרה בימינו³⁸.

גוט שבת,
מאיר הלוי הלמן
פעיה"ק תובב"א

²⁸ שו"ת רעק"א קמא ס' ט' בתו"ד, וכן בהג' רעק"א ס' ק"ו בשם שו"ת בשמים ראש ס' פ"ט. אולם ידוע שהס' הזה פקפקו עליה האחרונים אם היא באמת מן הרא"ש, והחת"ס (או"ח קנ"ד) קראו "כזב" הראש, ו"א שנכתב ע"י משכיל, וע"ע שו"ת חת"ס יו"ד שכו' ואה"ע ס' ס"ט ושו"ת פרשת מרדכי ס' ה', וחי"א שם הגדולים מע' ספרים ב' כ"ז. אולם ע' בקרייג דאגרתא ח"א מכתב פ"א שאין לפרסם קלונו של מחבר ספר זה משום כבוד אלו שצדדו לזכותו, ע"ש.

²⁹ תורה תמימה ריש פ' כי תשא אות כ"ב, וכן בפרדס יוסף. ובשו"ת באר יצחק או"ח ס' כ' ענף ג' יצא לחלק כיון דבן כ' יבא לידי חיוב משא"כ בנשים, וע' קהלות יעקב זבחים ס"ד מש"כ בזה לחלק.

³⁰ ע' שו"ת באר יצחק הנ"ל, שו"ת עמודי אור ס"ז ושד"ח מע' יו"ט ס' א' או"ו, ורא"י מכהנים שלר"י פטורין ממחצה"ש ומ"מ יש להם חלק בקרב"צ (אולם בגנת ורדים כלל א' ס' י"ג וי"ד כתב דבאמת אין להם חלק למ"ד זו ע"ש). ובמהרי"ל (שו"ת החדשות ס' מ"ה ובאגור ס' ה') וכן הובא בב"י ושו"ע ס' מ"ז דנשים חייבות לומר פ' התמיד בשחרית כיון שיש להם חלק בזה, וע' מש"כ בזה במנחת אשר עה"ת פ' כי תשא. אולם באמת במור וקציעה חולק על הב"י מטעם זה דנשים אין להם חלק בקרב"צ. וע"ע בס' ברכת כהן להגר"ב ש דייטש שליט"א מה שתירץ ע"פ הגרי"ד במנחות נ"ב. גם יש לציין דאפשר דדבר זה תלוי בפלוגתת רש"י ותוס' בכתובות ק"ח אם מי שלא נתן שקלו יש לו חלק בקרב"צ או לא וע' במאירי שם, ויש לחלק, ואכמ"ל. ולענין הלכה כתב הצ"ח בברכות כ"ו והביאו המ"ב ס' ק"ו סק"ד דנשים פטורות ממוסף כיון דהוה מצות עשה שהזמן גרמא, ובמגן גבורים פסק דחייבות וכו' בזכר יצחק ס' ב' ע"פ תוס' זבחים ד' ד"ה וישנן, ולא הכריע המ"ב, ע"ש.

³¹ רמ"א שם, ובשם י"א כתב ליתן מחה"ש רביעית אבל אין נוהגין כן. בארחות רבינו שם כתב דכמדומה שהסטיפלער החמיר כה"א הזה.

³² רמ"א ומ"ב, וע' מעש"ר אות רמ"ב דל"צ, ובמהרש"ם (הובא בציץ אליעזר ח"ג ס' ע"ב) כתב שמי שאין לו חצי יתן בעדו ובעד חברו, וכו' בדעת ס' תרצ"ב ס"ד.

³³ ביאור הלכה ס' תרצ"ד, כה"ח סק"ב בשם מט"י וכן בערוה"ש ס"ח כתבו דאין צריך. אולם בשו"ת בית דוד (הספרדי) יו"ד ס' ק"י כתב שצריך להיות שוה ערך מחה"ש, וע' מש"כ בשו"ת יחזה דעת ח"א ס' פ"ו ושו"ת ישכיל עבדי ח"א ס' י"ט. ושיעור מחה"ש כבר כתבתי שהוא כמו י' גרם כסף צרוף (ע' שו"ע יו"ד ס' ש"ר, ובמדות ושעורי תורה), והוא כמו ב' וחצי דולר כהיום.

³⁴ ארח"ר שם, וע' בביאור"ה שמ"מ צריך להיות מתנה חשובה, אבל אם נותן בעד בניו וב"ב מצטרף להיות חשוב, ע"ש. ושיטת החזו"א שמעתי.

³⁵ כה"ח סק"כ, יסוד ושורש העבודה שער י"ב פרק ג'. ואם הוה מטבע של כסף ששוה ערך מחה"ש מקיים גם השיטות הנ"ל.

³⁶ כן שמעתי ממור"ר הגר"ש קמנצקי שליט"א דכן נהגו כמה אנשים חשובים. וע' בביאור"ה.

³⁷ מס' סופרים שם, ד"מ בשם האגודה, תניא רבתי ס' ל"ח. ושו"ת דברי יוסף (שווארץ) ח"ג ס' נ"ב כתב שאפי' "זכר למחיה"ש" לא יאמר אלא יתן בשתיקה, וע' בלוח א"י (סוקצ'נסקי). וע' שו"ת מהרש"ם ח"ב ס' ע"ד. ובשו"ת זכר שמחה ס' ע"ד כתב דאין להקפיד כיון דהלכ' יודעים שאינו מכוין להקדש.

³⁸ הג"ר יהודה אסאד בדברי מהרי"א עה"ת פ' שקלים.